

קונטרס

הַצִּדִּיק הַרְחֵמֶן

יגלה את גדל רחמנותו של הצדיק, ואיך
שעוסק בתקון נשמות ישראל, להאיר בהם
את שכינת עזו יתברך.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הַצַּדִּיק הוּא הַרְחָמָן
שֶׁמִּמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֶת רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְלִכֵּן יֵשׁ
בְּכַחוֹ לְחַזֵּק כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא מִמְשִׁיךְ
אֶת הַרְחָמָנוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל
בַּר יִשְׂרָאֵל.

(אֲמַרֵי-מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תתקלג)

קוֹנְטְרָס

הַצַּדִּיק הַרְחָמָן

רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז')
עַל הַפְּסוּק (יִשְׁעֶיהָ מַט, ו): "כִּי מֵרַחֲמִים יִנְהַגִּם", מִי
יָכוֹל לְהִיּוֹת מִנְהַיֵּג הַדּוֹר? מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן. כִּי בְּלִי
רַחֲמָנוּת אֵי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת מִנְהַיֵּג כָּלֵל, וְצָרִיכִים
לְדַעַת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרַחֲמָנוּת. כְּגוֹן: אֶחָד
יִתְבוֹנֵן עַל תִּינוּק בֶּן אַרְבָּעָה יָמִים, וַיִּחַשֵׁב — לָמָּה
נּוֹתְנִים לוֹ בְּקִבּוּק חֶלֶב, מִסֶּכֶן, הֶבֶה וְאַרְחָם עָלָיו,
וְאֵתֵן לוֹ בָּשָׂר, שְׂיִגְדֵּל יוֹתֵר מֵהָר וַיּוֹתֵר טוֹב, וַיְהִיֶּה
בְּרִיא וְשָׁלֵם. לְעֵמֶת זֹאת לְאָדָם מְבַגֵּר יֹאמַר: לָמָּה
לִתֵּן לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר, מִסִּפִּיק לִתֵּן לוֹ בְּקִבּוּק חֶלֶב,
זֶה בְּרִיא. וּמָה יִקְרָה לְבִסּוּף? הַמְּבַגֵּר יָמוּת בְּרָעַב,
וְהַתִּינוּק יִחְנַק מִהַבָּשָׂר. רוֹאִים מִזֶּה, שְׂאָדָם צָרִיךְ
לְדַעַת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרַחֲמָנוּת, תִּינוּק צָרִיכִים

לַתַּת לוֹ חֶלֶב, וּמִבֶּגֶר צְרִיכִים לָתֵן לוֹ לָחֶם וּבָשָׂר.
 וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁעַל רוֹצְחִים, גְּזֹלָנִים, רְשָׁעִים
 — אָסוּר לְרַחֵם! וְלָכֵן מִנְהִיג אֲמַתִּי צָרִיךְ לְדַעַת
 אֵיךְ לְהַתְנַהֵג עִם הָרַחֲמָנוּת.

וְהִנֵּה רָאוּי לְכָל אָדָם לְהַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, וּכְמוֹ
 שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת, פָּרָק ו'): אֶחָד
 מִקְנֵינֵי הַתּוֹרָה — לְהִיּוֹת מִכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, לְדַעַת
 מִי הוּא, לֹא לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ, לְזַכֵּר הֵיטֵב אֶת
 הָעֶבֶר שֶׁלוֹ, כִּי אָדָם יָכוֹל לַחֲשֹׁב, שֶׁהוּא כְּבָר צְדִיק
 וְקָדוֹשׁ, וּמִמֵּילָא יֵלֵךְ שׁוֹלָל, וְיוֹלִיךְ אַחֲרָיו שׁוֹלָל,
 אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: מִיְהוּ הָרַחֲמָן הָאֲמַתִּי? מִשֶּׁה רַבֵּנוּ,
 שֶׁהוּא הָיָה מִנְהִיג יִשְׂרָאֵל, וְהוּא יְהִיָּה הַמְּנַהֵיג
 לְעַתִּיד, וּמִ'ה שֶׁהָיָה הוּא שֶׁיְהִיָּה — רָאשֵׁי תְבוֹת
 מִשִּׁ"ה. רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן
 ב'), שֶׁכָּל צְדִיק וְצְדִיק נִקְרָא מִשֶּׁה, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ,
 שֶׁהַתַּנָּאִים קָרְאוּ אֶחָד לְשֵׁנֵי מִשֶּׁה שֶׁפִּיר קָאֲמַרְתָּ,
 מִשֶּׁה אַתָּה אָמַר טוֹב. כִּי מִשֶּׁה רַבֵּנוּ הָיָה הַמְּנַהֵיג
 הָרָאשׁוֹן, הוּא רַחֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא יֵצֵא לְרֵאוֹת
 בְּסִבְלוֹת יִשְׂרָאֵל. כָּאֵב לוֹ מְאֹד לָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל
 סוֹבְלִים סִבָּל כָּל-כֶּף גָּדוֹל. זֶה נִקְרָא מִנְהִיג, שְׁכוּאֵב
 לוֹ הַכָּאֵב שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב, יא):

"וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו, וַיֵּרָא בְּסִבְלוֹתָם", זֶה הָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שְׁפָאֵב לוֹ סִבְלָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם רוֹאִים מִנְהִיג הַדּוֹר, שְׁפּוֹאֵב לוֹ עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְדַעַת שְׁזֶה מֹשֶׁה בְּדוֹרֵנוּ. אֵךְ אִם אָדָם אוֹמֵר לְעֶצְמוֹ: "מָה אֶכְפֹּת לִי מִהַזּוֹלָת, אֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי, מָה מְעַנֵּין אוֹתִי הַשָּׁנִי", צְרִיכִים לְדַעַת שְׁזֶה בָּא מִהַסְטֵרָא אַחֲרָא. וּמִסָּפֵן, אִם אוֹמֵר שֶׁהוּא מִנְהִיג, וְרַבֵּנוּ ז"ל אוֹמֵר עַל מִנְהִיגִים כְּאֵלוֹ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא), שְׁאִינָם יְכוּלִים לְהִנְהִיג אֶת עֶצְמָם, וְאִיךְ יִנְהִיגוּ אַחֲרֵיהֶם? ! כִּי עֵקֶר הַרְחֻמְנוּת שֶׁל הַמִּנְהִיג — לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעוֹנוֹת, כִּי מִי שֶׁמְפִיר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהֵיכָן הֵם בָּאִים, שְׁרָשָׁם הוּא מֵאַצִּילוֹת, עֶצֶם אֱלֻקוֹת. כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֶּלֶל, הֵם נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת, נִשְׁמָה שְׁבָאָה מֵעוֹלָם הָאַצִּילוֹת, שְׁנֹאֲצֵלָה מֵאֱלֻקוֹתוֹ יְתִבְרָךְ, וְעִבְרָה דְרָךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת: בְּרִיאָה, יְצִירָה, עַד הָעֲשִׂיָה הַגְּשָׁמִי וְהַחֲמָרִי, וְנִכְנָסָה בְּגוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁזוֹ נִשְׁמַת יְהוּדִי — עֶצֶם הָאַצִּילוֹת. כָּל יְהוּדִי בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֶּלֶל נִקְרָא בֵּן לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵמוֹ שְׁכַתוֹב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה" הַאֱלֻקִּיכֶם."

ומי מגלה את זאת? הצדיק, שהוא בחינת משה. רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן עט), שהצדיק שהוא בחינת משה, מכיר את שפלות עצמו, הוא בטיט ומבטל לאין סוף ברוך הוא, ולכן הוא מכיר בגדלתו של ישראל. על משה רבנו התורה מעידה (במדבר יב, ג): "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", הוא החזיק עצמו ללא כלום. ולכן כשעם ישראל היו במצרים, והקדוש-ברוך-הוא שלחו להוציא את ישראל משם, משה רבנו לא רצה, ואמר להקדוש-ברוך-הוא (שמות ד, יג): "שלח נא ביד תשלח", שלח אחר ולא אותי. נשאלת השאלה: מדוע? הרי חכמינו הקדושים אומרים (מנחות סה.): משה אוהב ישראל היתה, והוא בעצמו יצא אל אחיו וירא בסבלותם, איך שהם סובלים סבל רב מאד, ולמה לא רצה ללכת? אלא משה החזיק עצמו ללא כלום, החזיק שכל יהודי הוא יותר ממנו, ולכן אחז שאיננו ראוי לגאל את עם ישראל. ולמה מצינו בקבלת התורה, שמשה רבנו היתה מוכן תכף-ומיד לעלות לשמים ולהוריד לנו את התורה, ולא אמר להקדוש-ברוך-הוא: תן אותה על-ידי אחר, אלא אדרבה מצינו, שחכמינו הקדושים

אומרים (סנהדרין כא.): ראי הִיָּה עֲזָרָא שֶׁהַתּוֹרָה
 תִּנָּתֵן עַל יָדוֹ, אֲלֵמָּלָא קִדְמוּ מֹשֶׁה; מֹשֶׁה רַבְּנוּ נָטַל
 אֶת זֹאת לְפָנָיו. נִמְצָא, שֶׁבְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה מֹשֶׁה רַבְּנוּ
 לֹא עָשָׂה אֶת הַחֲשָׁבוֹן הַזֶּה, וְלָמָּה לֹא סָרַב אָז?
 אֲלֵא הִתְנָא מִתְחִיל (אבות פֶּרֶק א'): "מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה
 מִסִּינַי", אומרים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית וָפָה,
 פֶּרֶשָׁה צט, סִימָן א'), שֶׁבָּעֵת קַבְּלַת הַתּוֹרָה הָרַ תָּבוֹר
 וְכִרְמֵל בָּאוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְאָמְרוּ: אָנוּ הַהָרִים
 הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, תֵּן עָלֵינוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְעָנָה לָהֶם
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אַתֶּם בְּעָלֵי מוֹמִים, וְלֹא רָאוּי
 שְׂאֲתֵן עֲלֵיכֶם אֶת הַתּוֹרָה. וְכִמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן יד): תָּבוֹר זֶה סֶמֶל שֶׁל
 גִּבְאוֹה, מִי שָׂרַק עוֹבֵר בְּאֲזוּרוֹ, רוֹאֵה שֶׁכָּל הַנּוֹף
 מִישׁוּרֵי, וּפְתָאֵם צָץ וּמְזַדְּקֵר אֵיזָה הָר. וְלָכֵן תָּבוֹר
 נִקְרָא בְּעַל גִּבְאוֹה, שֶׁמִּגְבִּיָּה עֲצָמוֹ, כְּדִגְמַת הַגִּבְאוֹתָן
 שֶׁאָמַר: אֲנִי קָיָם, יֵשׁ בּוֹ מִדַּת הָאֲנוּכִיּוֹת. אֲבָל סִינַי
 הוּא הָהָר הַנָּמוּךְ בְּיוֹתֵר, שֶׁמִּחֲזִיק עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוּם,
 עָלָיו, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲתֵן אֶת הַתּוֹרָה.
 וְלָכֵן בָּעֵת קַבְּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָמַר
 לְמֹשֶׁה, שְׂרוּצָה לָתֵת לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, וְאִי
 אֶפְשָׁר לְקַבְּלָהּ רַק עַל-יְדֵי עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת וּבִטּוּל
 עֲצָמוֹתוֹ, עַד שֶׁלֹּא יִפְּירוּ עָלָיו שׁוֹם דָּבָר, אָמַר מֹשֶׁה

רבנו: אני הכי קטן, ולי נאה לקבל את התורה,
 שזה מה שאמרו: "משה קבל תורה מסיני", כי
 למד את זאת מהר סיני, שהיה נמך ביותר, כך
 משה החזיק עצמו לנמך ביותר, לכן קפץ לתן את
 התורה לעם ישראל. מה שאין כן ללכת ולהיות
 מנהיג — זאת לא רצה, אבל הקדוש-ברוך-הוא
 הכריחו, כי ראה את מעשיו בעת שהיה רועה צאן,
 אשר אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא שמות),
 משה רבנו רץ אחר כבש שברח לו, וקמל עליו,
 ואמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אפה ראוי להיות
 מנהיג. וכן משה רבנו ישב בשדות ובהרים, ושם
 בלה את ימיו ולילותיו, וזה היה רק פסות עינים
 שהוא רועה צאן, כי באמת ישב אז והתבודד
 להקדוש-ברוך-הוא, ולכן בחר בו הבורא לתברך
 שמו למנהיג ישראל, כי הוא היה ראוי ביותר.

וזאת עלינו לקבל על עצמנו, להתבודד הרבה
 אליו יתברך, כי מי שמרגיל עצמו לדבר אל
 הקדוש-ברוך-הוא, רואה שאין דבר יותר חשוב
 ויותר גדול מזה. אדם שעבר על כל עברות
 שבעולם, בר מינן, אדם שמנח בטנוף מעשיו,
 ופתיאם נכנסת בו רוח טהרה ומתחיל לדבר אל

הקדוש-ברוך-הוא ממש פנים בפנים, אין למעלה מזה. ואומר רבנו ז"ל, אי אפשר להגיע לזה, אלא על-ידי התקרבות אל הצדיק (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס'). כי הצדיק מעורר מהשנה את בני-האדם, ואפלו שהם לומדים ומתפללים, אבל מחם בשנה, כי אם אדם אינו מרגיש שהקדוש-ברוך-הוא פה אתו, עמו ואצלו, המח שלו ישן בשנה עמקה, ואינו יכול לדבר אליו יתברך. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (תומוות פרק ד'): חרש — אינו שומע ואינו מדבר. מפרש רבנו ז"ל, אם אחד אינו שומע את קול הצדיק, אזי אינו יכול לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, שזה מה שדוד המלך אומר (תהלים יט): "אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם", אם לא שומעים את הקול של הצדיק, אז אין אומר ואין דברים.

ולכן משה רבנו ז"ל גלה לנו את הקדוש-ברוך-הוא, הוא בא וירד למצרים, וגלה לכלם את הבורא יתברך שמו, אז החלו להרגיש את הפאב, "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה", לפני-כן לא הרגישו עם ישראל שצריכים לברח אל הקדוש-

בְּרוּךְ-הוּא, אֵף שֶׁבּוֹדָאֵי הָיָו לְכָל אֶחָד צְרוּת
 וְיִסּוּרִים וּבְעִיּוֹת, אֲבָל לֹא יִדְעוּ לְמִי לְפָנוּת, עַד
 שֶׁמָּשָׂה רַבְּנוּ יֵרֵד לְמִצְרַיִם, וְהִתְחַדֵּיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל
 "אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת, כִּי הָיִי"ה הוּא אֱלֹקִים, אֵינְ עוֹד
 מְלַבְּדוֹ" (דְּבָרִים ד, לה), תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁיֵּשׁ בּוֹרָא כָּל
 עוֹלָמִים, וְרַק אֵלָיו צְרִיכִים לְפָנוּת בְּעֵת צָרָה,
 צְרִיכִים לְפִתּוֹחַ אֶת הַפֶּה וּלְדַבֵּר רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנֵה מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם: "אֲנִי
 מֵאֲמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לוֹ
 לְבַדּוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְאֵינְ לְזוּלָתוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל",
 אִם יֵשׁ לָךְ אִיזוֹ בִּקְשָׁה וּמוֹעֵקָה, תִּבְקֶשׁ רַק מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ וְלֹא מִבָּשָׂר וְדָם. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר, אִם אֵינְ
 לוֹ לְאָדָם אֶת הַדַּעַת הַזֶּה לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ
 שְׁמוֹ, לְדַעַת כִּי אַתָּה הוּא אֱלֹקִים אֵינְ עוֹד מְלַבְּדוֹ,
 הוּא חֲתִיָּה בְּדַמוֹת אָדָם. וְיֵמָּה זֹאת אוֹמְרָת, וְהֵלֵא הוּא
 הוֹלֵךְ עַל שְׁתֵּי רַגְלָיִם? אֵף הוּא כְּדִגְמַת חֲתִיָּה, גַּם
 קוֹף אֶפְשָׁר לְהִלְבִּישׁוֹ בְּבִגְדִים וּבְכוֹבַע וּבְנַעֲלָיִם
 וּבְגַרְפִּים, וְיִכּוֹל לְרַקֵּד וּלְשַׁחֵק וְכוּ', אֵף נִשְׁאָר קוֹף.
 כִּךְ אָדָם שֶׁאֵינּוּ מְכִיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא
 כְּדִגְמַת חֲתִיָּה מִמָּשׁ. אֲבָרְהָם אָבִינוּ אָמַר לְאַבְרָמָלֶךְ
 (בְּרֵאשִׁית כ, יא): "כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵינְ יִרְאֵת אֱלֹקִים
 בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהִרְגוּנִי", אִם לֹא שָׁמִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-

ברוך-הוא לפני העינים, אדם מסגל להרג ולרצח,
היתכן?!

הורים מגדלים ילד, ואחר-כך הוא קם נגד
אביו, כיצד יכול להיות דבר כזה?! הלא אלו
האבא והאמא שגדלו אותך, דאגו לך, זנו ופרנסו
אותך, חתנו אותך, כיצד תחציף פנים לבגד
בהם?! אין זאת אלא מפני שאין יראת שמים.
ולכן כתוב (ויקרא יט, ג): "איש אמו ואביו תיראו",
אם יש יראה, יהיה כבוד אב ואם. ואף אם נדמה
לפי עקמומיות דעתו של הבן, פי ההורים עשו לו
עולה, אבל נשאים אבא ואמא, ומצות כבוד אב
ואם היא מהחמורה שבחמורות (דברים ופה, פרשה
ו', סימן ב'). ולכן כל אלו שחוזרים בתשובה,
ומתחילים לשמר שבת, ואוכלים פשר, אם הוריהם
עדין רחוקים מכל זה, אסור לזלזל בהם, פי כבוד
אב ואם נשאר בכל אפן. אך אם ההורים אומרים
לחלל שבת או לאכל טרף, אומרים להם בנחת:
הורינו היקרים, אנו אהבים אתכם מאד מאד, אבל
התורה הקדושה אמרה, שאסור לחלל שבת, אסור
לאכל טרפות ונבלות, ולכן לא נוכל לעשות

בְּרָצוֹנְכֶם; וְלֹא אוֹמְרִים יוֹתֵר. אִךְ מִי שֶׁמֵּעֵז לְזַלְזֵל
בְּהוֹרָיו, סִימָן שֶׁאֵין לוֹ יִרְאַת הַשֵּׁם.

כְּמוֹ-כֵן אֵיךְ יָכוֹל אָדָם לְזַלְזֵל בְּרַבּוֹ שֶׁלֵּמַד עִמוֹ
תּוֹרָה, וְרַב חֲכָמָתוֹ קִבֵּל מִמֶּנּוּ, עַד כְּדֵי כָף
שֶׁאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵין בְּבֹא מְצִיעָא לַג.),
שֶׁכְּבוֹד רַבּוֹ גָּבֹהַ יוֹתֵר מִכְּבוֹד אָב וְאִם, כִּי הוֹרָיו
הֵבִיאוּהוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ הֵבִיאוֹ לְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַזֶּה וְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. הָרַבִּי שֶׁלֵּךְ, הַצַּדִּיק,
פָּתַח לָךְ אֶת הָעֵינַיִם וְהִרְאֵשׁ, וְעֶזֶר לָךְ לְכָל אַרְךָ
הַדְרָךְ, כְּשֶׁאַתָּה נִגְעַלְתָּ בְּחַטָּאוֹת נְעוּרֶיךָ, שֶׁאַף אֶחָד
לֹא יָדַע מִזֶּה, וְהוּא רַחֵם וְכַבֵּס אוֹתְךָ, וְתִקֵּן אוֹתְךָ,
וְהִלְבִּישְׁךָ בְּלְבוּשֵׁים נְאִים שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וּמְצוּוֹת
וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, כִּי בְּלַעֲדָיו הָיִיתָ יוֹצֵא לְתַרְבּוֹת
רָעָה, וְהוּא חֲתַן אוֹתְךָ, וְהוּא דָּאֵג שֶׁיְהִיָּה לָךְ
שְׁלוֹם-בַּיִת, כִּי כַּמָּה רַבָּת עִם אֲשֶׁתְךָ, וְרָצִיתָ
לְהִתְגַּרֵּשׁ, וְהַצַּדִּיק עָשָׂה בֵּינֵיכֶם שְׁלוֹם-בַּיִת, וּבְרוּךְ
הַשֵּׁם, נוֹלְדוּ לָךְ יְלָדִים, וְהַצַּדִּיק יָגַע וְטָרַח בְּעֶבֶר
יְלָדֶיךָ, וּלְבַסּוֹף חֲתַן גַּם אוֹתָם, הֵיטֵב הַכֶּרֶת הַטּוֹב
גְּדוֹלָה יוֹתֵר לַצַּדִּיק הַזֶּה, שֶׁמָּסַר כָּל כְּלוֹ לַזּוּלָּת,
וְאֵיךְ יְכוּלִים לְזַלְזֵל בּוֹ?! אֵלֶּא אִם אֵין יִרְאַת
אֱלֹקִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אִם אֵין יִרְאַת שָׁמַיִם, אָדָם הוּא

חִיָּה בְּצוּרַת אָדָם. זֶה מֵה שֶׁלָּמַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עַל
בְּשָׂרוֹ.

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יוֹצֵא אֶל עַם יִשְׂרָאֵל, וְרוֹאֶה אִיךָ
מְעַבְיָדִים אוֹתָם בְּעַבּוּדוֹת קָשׁוֹת. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
אוֹמְרִים, שְׁפַרְעָה בְּתַחֲלָה, דִּבֵּר עִם עַם יִשְׂרָאֵל
בְּמַתְק שְׁפָתַיִם, וּדְבַשׁ נָטַף מִפִּיו: "אֲנִי אוֹהֵב
אֶתְכֶם, בָּאוּ עִזְרוּ לִי", וְעוֹד שְׁלֵם לָהֶם וְכוּ', וְלָקַח
לְבָנָה וּנְשָׂאָה עַל שִׁכְמוֹ וְאָמַר לָהֶם: "גַּם אֲנִי עָמַל
קָשָׁה מְאֹד, בָּאוּ וּנְבַנֶּה אֶת פֶּתַח וְרַעְמָסֶס שְׁתֵּי עָרִים
גְּדוֹלוֹת". אֵלֹהֵי הָאֲנָשִׁים חֲסָרֵי דַעַת, שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ
מֵה שֶׁטָּמוּן תַּחַת זֹאת, הִלְכוּ שׁוֹלָל — מְקַבְּלִים
כֶּסֶף, מְקַבְּלִים אַבְטִיחִים בְּחָנָם, שׁוּמִים וּבְצָלִים,
דָּגִים וְכוּ', וְהִלְכוּ לְעַבֵּד. וְתַכְךָ כְּשֶׁתִּפַּס אֶת כָּלָם,
נִתְהַפֵּף לְחִיָּה רָעָה, וְהֶעֱמִיד נוֹגְשִׁים וְשׁוֹטְרִים. וּמִי
הֵם הָיוּ? לָקַח מֵעַם יִשְׂרָאֵל יְהוּדִים, שָׁהֵם יָכוּ
בְּאַחִיָּהֶם. וְעַל הַשׁוֹטְרִים הָיוּ נוֹגְשִׁים מְצָרִים, שֶׁהָיוּ
מִכּוֹת רָצַח אֶת הַשׁוֹטְרִים, וּמִמֵּילָא הַשׁוֹטְרִים
הִצְרִיכוּ לָקִים פְּקֻדַת פְּרָעָה הַרְשָׁע, וְאִזּוּ נִתְגַּלְּהָ
פְּרָצוּפוֹ הָאֲמִתִּי; וְנָתַן לָהֶם לְנִקּוֹת אֶת הַבָּתִּים
וְהָרְחוּבוֹת וְהָרְפָתוֹת, וּשְׂאָר עַבּוּדוֹת קָשׁוֹת, מִמָּשׁ
כְּמַחְנֶה הַסֵּגֵר. רַק שֶׁבֵט אֶחָד שֶׁבֵט לוֹי, הִיָּתָה לָהֶם

אמונת חכמים והחזיקו במשה, והבינו תכף-ומיד
 מה קורה פה — פרע"ה אותיות פה-רע, מדבר
 כל-כף יפה, אבל זהו טמא מטמא, ורוצה
 להכשילם בעוונות חמורים. משה רבנו יוצא
 ורואה את סבלם של עם ישראל, ומתחיל לרחם
 עליהם, כי משה הוא הצדיק הרחמן, מנהיג אמת,י
 ומשה נמצא בכל דור ודור, הינו פי בכל דור ודור
 ישנם צדיקים, בחינת משה, שפואב להם סבל
 ישראל, ומהו הסבל? אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן,
 חלק ב', סימן ז') על מאמרם ז"ל (שבת נה.): אין
 יסורין בלא עון, מתי זה נקרא יסורין? כשיש בהם
 עוונות, כשאנשים נכשלים בעוונות חמורים, בני
 ובנות ישראל נכשלים בפגם הברית, שופכים ורעם
 על הארץ, כי השחית כל בשר דרכו על הארץ
 (בראשית ו, יב), אשר מכל טפה וטפה יכול לצאת
 ולד, ואם אדם השליכו לבטלה, אין לה עון חמור
 מזה, ועל כל חטא כזה צריכים לצום פ"ד תעניות,
 ואם חטאו עשר פעמים, צריכים לצום שמונה-
 מאות וארבעים יום וכן הלאה. ומי מאתנו יכול
 לומר, שהיא נקי מהחטא המגנה הזה? ! ומי
 שחטא אלף פעמים, צריך לרדת בכמה גלגולים
 לתקן את זאת. והצדיק האמת לוחם בזה ברחמנות

עצומה, והולך לו בחיים, שבני ובנות ישראל יהיו נקיים מעוונות, ולכן לא בחנם שבלעם הרשע שונא אותו, בלעם הרשע לוחם כנגד משה. ואומרים חכמינו הקדושים (עין ספרי ברכה), כמו שבעם ישראל קם נביא, להבדיל, גם בין אמות העולם קם בלעם, וההפך, שבלעם מקלל, בלעם חומד וחומס, הוא אוהב כסף, תפץ בתקציבים, אבל משה רבנו אינו צריך כסף, ומה שהיה לו — חלק לעניים, עזר לזולת, רחם על כלם.

והנה משה רבנו מבקש את הקדוש-ברוך-הוא: רבונו של עולם, למה מגיע לעם ישראל סבל כזה, שיהודים צריכים להיות עבדים לעבדים. כי מי היו המצרים? אומרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה, פרק ז'): אין לה אמה בעולם, שהיתה שטופה בדברים מכערים, וחשודין בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים, אלא המצרים בלבד; ועם ישראל צריכים לעבד אותם בעבודת פרוץ, דבר זה כאב למשה מאד. והנה הוא רואה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, פאן משה רבנו כבר לא יכול היה לעצור, "ויפן פה וכה, וירא כי אין איש, ויך את המצרי ויטמנהו בחול", כאב לו מאד, כי

הרחמנות של הצדיק זה עד הסוף, ורוצה רק שיהיה שלום בנשמות ישראל, אשר הן נשמות מעולם האצילות, אבל כשיורדים פה למטה, שוכחים מי הם, כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם"; גרים בין גויים ומחקים אותם — גונבים וגוזלים, לזים פסוף ולא משלמים, שנקראים בזה רשעים, כמו שכתוב (תהלים לז, כא): לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן"; ועושים מעשי תועבה, שוכחים מי אנחנו, אשר אנו נשמות מעולם האצילות. אומר רבנו ז"ל, שהצדיק נקרא משה, שמוציאנו מעוונות, ועושה כל מיני פעולות שבעולם איך להוציאנו מחטאים. זו הרחמנות של הצדיק, זו החמלה של רבנו ז"ל!

ולכן מי שרוצה להיות מקרב לרבנו ז"ל, שהוא הרחמן האמתי, שאותו שלח הקדוש-ברוך-הוא בדור הזה, עליו ללמד הרבה "לקוטי-מוהר"ן", ולא די בזה שאדם אומר: אני חסיד ברסלב, ועוד שם על הכפה שלו: נ' נח' ננח' וכו', אשר הכל דמיון ושטות אחת גדולה. אלא להיות חסיד ברסלב, צריכים לדעת מה רבנו ז"ל רצה מאתנו, ואי אפשר לדעת רצון רבנו ז"ל, אלא

כְּשֶׁלּוֹמְדִים אֶת סִפְרוֹ "לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, שֶׁאָמַר עַל סִפְרוֹ זֶה, שֶׁהוּא אֶתְחַלְתָּא דְגַאֲלָה (עֵין חַיִּי-מוֹהַר"ן, סִימָן שמו), אִם אָדָם יִלְמַד בְּסִפְרֵי זֶה, יִמָּצֵא שֵׁם אֶת רַבֵּנוּ ז"ל, וְכַמוּבָא בְּדַבְרֵי ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קצב), שֶׁפָּנִיו, שְׁכָלוֹ וְחֲכָמָתוֹ בְּתוֹךְ הַסִּפֵּר; וְכֵן אֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קעג), שֶׁהִנָּפֵשׁ שֶׁל הַצְּדִיק נִמְצְאָת בְּתוֹךְ סִפְרוֹ. וְלִכֵּן אִם אָנוּ רוֹצִים לְרְאוֹת אֶת רַבֵּנוּ ז"ל, לֹא צְרִיכִים לְהִסְתַּכֵּל עַל אָדָם שֶׁהוּא קוֹפֵץ וְצוֹהֵל, וְצוֹנֵחַ וְצוֹרֵחַ וְכוּ', לֹא וְלֹא! תַּחֲזְרוּ כָּל-כָּף הַרְבֵּה עַל הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, עַד שֶׁיִּכְנַס בְּתוֹךְ הַדָּם שֶׁלְכֶם. עַד שֶׁהַעוֹרְקִים וְהַגִּידִים יִהְיוּ מְלֵאִים "לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן" וְלֹא דָם, זֶה נִקְרָא מְקַרְבֵּן אֶל רַבֵּנוּ ז"ל. וּמִי שֶׁאִינוּ יוֹדְעִים אֶת הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן" בְּעַל-פִּיהוּ, אִינוּ יְכוּלִים לֵאמֹר שֶׁהוּא חֹסֵד בְּרִסְלָב, כִּי בַּמָּה אֶתָּה חֹסֵד בְּרִסְלָב?! יְכוּלִים לְהִטְעוֹת אֶת הָאָדָם מְאֹד מְאֹד, רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן נא): אֶת זֹאת תִּקְבְּלוּ מִמֶּנִּי, שֶׁלֹּא יִטְעָה אַתְּכֶם הָעוֹלָם; כִּיּוֹם יִשָּׁנֶם כָּל מִינֵי שְׁקָרָנִים, צְבוּעִים, רִמָּאִים — רְאֵשֵׁי תַבּוֹת: שְׁר"ץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ. וְרַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן טו), שֶׁהַשְּׁקָרָנִים הִלְלוּ — כֵּלָם רָצִים אַחֲרֵיהֶם, אֲךָ אֵלֹהֵי שְׁמַגְלִים אֶת

תורת רבנו ז"ל, עליהם מדברים כל דבר אסור. ולכן מי שרוצה להיות מקרב לרבנו ז"ל, צריך ללמד כל-כף הרבה "לקוטי-מוהר"ן", "ספורי-מעשיות", ו"ספר-המדות", "שיחות-הר"ן", ו"חיי-מוהר"ן", עד שיידע את הכל בעל-פה, ואלו הם ספרי רבנו ז"ל, שכתבם מוהרנ"ת ז"ל, ומי שרוצה לטעם את הטעם של רבנו ז"ל, צריך ללמד הרבה מאד. וכן ללמד ספרי "לקוטי-הלכות" של מוהרנ"ת ז"ל, שהוא היה אבי ההתחזקות, אשר מאז בריאת העולם עוד לא היה אדם, שהיה יכול לחזק ולאמץ את כל הירודים והנפולים והמשלכים במעשיהם כמוהרנ"ת ז"ל, כי רק הוא קבל דעת רבנו ז"ל בשלמות.

ולכן כדי שתהיה לנו שיכות למשה רבנו שבדור הזה, עלינו ללמד הרבה ספרי רבנו ז"ל, ורק בזה תלויה ההתקרבות. רבנו ז"ל אינו מצמצם בשום מקום, ואל תחיו באשליות כאלו רבנו ז"ל נמצא ב'שול', אני מבטיחכם, ששם הוא דיקא אינו נמצא. רבנו ז"ל נמצא בכל מקום שלומדים את ספריו. ולכן אם אנו רוצים להיות מקרבים לרבנו ז"ל, זה רק על-ידי למוד ספריו הקדושים,

אֲשֶׁר רָצָה שֶׁנִּלְמַד בָּהֶם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה, עַד שֶׁנִּדְעוּ
אוֹתָם בְּעַל-פִּיהוּ, וְאִזּוּ נִרְאָה מֵהִי הַרְחֻמְנוּת שֶׁל רַבְּנוּ
ז"ל, אִיךָ מִחֲדִיר בָּנוּ יָדַעַת, אִיךָ מְחֻזָּק וּמְעוֹדָד
אוֹתָנוּ, עַד שֶׁפּוֹתַח לָנוּ אֶת הַפֶּה, שְׁגַם אֲנַחְנוּ נִזְכָּה
לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אֲבָל צְרִיכִים הַרְבֵּה
לְבַקֵּשׁוּ יִתְבַּרְךָ, שֶׁנִּזְכָּה לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים אֵלָיו בְּאַמֶּת,
כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
לט): שֶׁרְאוּי לָנוּ לְבַכּוֹת בְּבִכּוּיֹת עֲצוּמוֹת, שֶׁנִּזְכָּה
לְמִנְהִיג כְּזֶה, שֶׁיִּכּוֹל לְהַחֲדִיר בָּנוּ אֱלֻקוֹת, שֶׁנִּזְכָּה
לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה.
וּכְפִי הַמְדֻרְגָּה פְּחוּתָהּ שֶׁאֵנוּ נִמְצָאִים בָּהּ, וְכִלְנוּ אֵינן
פְּגִינֵנוּ יְפוֹת כָּלֵל, אָנוּ צְרִיכִים שֶׁיִּרְחַם עָלֵינוּ הַקָּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיִּשְׁלַח לָנוּ מִנְהִיג רוּעָה נְאֻמָּן כְּמִשָּׁה
רַבְּנוּ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
עח): צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְזִכּוֹת
לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֱמֶת, כִּי אֲשֶׁרִי לוֹ לְמִי שֶׁזֹּכָה
לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֱמֶת בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ, כִּי
אַחַר הַמּוֹת מְאֹד מְאֹד קָשָׁה. וְהַסֵּמ"ך-מ"ם שֶׁם לְבוֹ
עַל זֶה עֲכָשׁוּ מְאֹד — לְעַקֵּר אֲנָשִׁים מֵהַצַּדִּיק
הָאֱמֶת, הַרְחֻמָּן הָאֱמֶתִי, וּבִלְבַל אֶת הָעוֹלָם, כִּי
עֲכָשׁוּ אָנוּ סָמוּךְ לַקֶּץ, וְכָל עַם יִשְׂרָאֵל קְרוֹבִים
לְהַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִךְ הַקִּים מְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר,

שְׁקָרָנִים וְצָבוּעִים שְׁעוֹבָדִים עַל בְּנֵי-אָדָם, וְאִינָם יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לְשִׁמְאֵלָם, וְלָכֵן עָלִינוּ לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁלֹא נַעֲזֹב אֶת הַצְּדִיק עַד הַרְגַע הָאֲחֵרוֹן. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּרָכוֹת כט.): יוֹחֲנָן כִּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה נִכְנָס לְפָנָי וְלְפָנָיִם שְׂמוֹנִים שָׁנָה, וְלִבְסוּף נַעֲשֶׂה צְדוּקָי, וְאֵבֵד אֶת הַכֹּל. וְרַבֵּנוּ ז"ל אוֹמֵר (סְפָר-הַמִּדּוֹת, אוֹת צְדִיק, סִימָן נג): קִרְבַּת הַצְּדִיקִים טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא; הַצְּדִיק יַעֲשֶׂה לָּךְ טוֹבָה הֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהֵן בְּעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל אַל תִּבְעַט בּוֹ בְּרַגַע הָאֲחֵרוֹן. הַרְפַּכֶּת נוֹסַעַת וְעוֹבְרַת תַּחֲנוּת תַּחֲנוּת, וּבְכָל תַּחֲנָה נִכְנָסִים אֲנָשִׁים, אֲבָל בְּכָל תַּחֲנָה וְתַחֲנָה גַם יוֹרְדִים אֲנָשִׁים. הַרְפַּכֶּת מַגִּיעָה לִיעוּדָה, לַתַּחֲנָה הָאֲחֵרוֹנָה, וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁנִּשְׁאַר בְּתוֹךְ הַרְפַּכֶּת עַד שֶׁמַּגִּיעָה לְסוּף. אֵךְ מִסְפָּנִים אֵלּוֹ שֶׁנִּכְנָסִים לְרַפַּכֶּת, וּבַתַּחֲנָה שְׁנִיָּה כָּבֵר יוֹרְדִים, וַיֵּשׁ אֶחָד שֶׁמִּחֲזִיק מֵעַמֵּד עֶשֶׂר תַּחֲנוּת, וּבַתַּחֲנָה עֲשִׁירִית רוֹאֶה דְּבָרִים יְפִים, וְאִז עוֹזֵב אֶת הַרְפַּכֶּת, וַיֵּשׁ אֶחָד שֶׁמִּחֲזִיק מֵעַמֵּד כִּמְעַט עַד הַסּוּף, וּבַתַּחֲנָה אַחַת לְפָנָי אֲחֵרוֹנָה יוֹרֵד. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (סְפָר-הַמִּדּוֹת, אוֹת צְדִיק, סִימָן עד): הַמְּקַרְבִּים שֵׁשׁ לְצְדִיק בְּחַיָּו, יִהְיוּ מְקַרְבִּים בְּמוֹתָם.

למה משה רבנו לא רצה לרדת למצרים לעזר
 לעם ישראל? כי ראה מה זה פת הבחירה. הנה
 הוא רואה יהודי מכה את זולתו, וכאב לו מאד.
 אתמול ראה מצרי מכה יהודי, והרגו למצרי.
 למחרת בבקר יצא לראות שוב מה עם ישראל
 עושים, "והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר
 לרשע — למה תכה רעה?" (שמות ב, יג), אומרים
 חכמינו הקדושים (סנהדרין נח:): אף שלא הכהו, רק
 הגביה ידו על חברו, כבר נקרא רשע. וכן אם אחד
 מגביה ידו לחתם נגד הצדיק, הרי זה פמרים יד
 על חברו, ונקרא רשע. ומי היו שני הנצים? שני
 גיסים — דתן ואבירם. ומה היה הריב ביניהם?
 משה רבנו יצא ביום הראשון לראות מה קורה עם
 עם ישראל, ומדוע הם סובלים, והנה ראה מצרי
 מכה איש עברי, העברי היה דתן, המצרי אנס את
 אשתו של דתן, וכיון שראה זאת דתן, על-פני הכהו
 המצרי וכו', ומשה רבנו הציל את דתן העברי.
 למחרת היה ריב בין דתן ואבירם, דתן רצה לגרש
 את אשתו, שהיתה אחות של אבירם (הלא היא
 שלומית בת דברי), כי אמר: המצרי טמא אותה,
 אינני רוצה אותה לאשה. ואמר לגיסו אבירם —
 טול אשתי וכו'. בא משה לעשות שלום ביניהם,

ובמקום להפיר טובה למשה, שאתמול הצילו מיד המצרי, ועתה מתעסק לעשות לך שלום-בית, אני שני רשעים אלו ענו עוד בחצפה: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי" (שמות ב, יד). אומרים חכמינו הקדושים (עין רש"י) על הפסוק (שמות ב, טו): "וישמע פרעה את הדבר הזה", שהלכו להלשין על משה. אתם שמים לב מה קורה פה?! אנשים, שמשה רבנו עשה להם טובה, והם הולכים להלשין עליו, ומשיבים רעה נוראה תחת הטובה. "ויבקש להרג את משה, ויברח משה מפני פרעה" (שם). משה ידע שפרעה יהרגהו, על-כן ברח.

וכתוב בזהר (ח"ג קנב.), מי שאומר שיהתורה ספר ספורים — תפח נפשו ורוחו, זה לא היה פעם, אלא כף זה בכל דור ודור, הצדיק רואה שהסמ"ך-מ"ם נותן מכות לבחור צעיר, ומכשילו בעוונות חמורים, מכשיל את בנות ישראל בעוונות חמורים, ואינו יכול לסבל זאת, על-כן נותן הצדיק מכות לסמ"ך-מ"ם, ומחזק את בני ישראל ומחתנם, כדי שינצלו מחטאים. והסמ"ך-מ"ם אינו נח, למחר — אלו שהצדיק עזר להם אתמול

להתחתן, אלו שהצדיק הצילם מיד 'איש מצרי',
 הם שכחו מהר מאוד את הטובות שעשה להם
 הצדיק, ומסר נפשו בעבורם, ולא די שאינם
 מפירים לו טובה, עוד זאת שאינם מתביישים
 להחציף פניהם אליו, וקמים עליו ומוסרים אותו,
 ואין זה חלום — זו מציאות עגומה מאד!

ולכן עלינו לבקש הרבה את הקדוש-ברוך-
 הוא, שלא נעזב את הצדיק שעזר לנו, ותמיד נזכר
 מיהו זה שעמד לנו ביעת צרה. ודבר זה רואים בכל
 דור ודור, הצדיק שעזר לנשמות ישראל, אלו
 הנשמות שעזר להם קמים עליו, ומעזים פניהם
 נגדו, ומוכרים נפשם לשטן, ומתחברים לסמ"ך-
 מ"ם כנגד הצדיק, רחמנא לצלן. ולכן משה רבנו
 לא רצה לרדת, ואמר: "שלח נא ביד תשלח", אם
 יש דלטורין ביניהם, אינני רוצה. וברח עד מדין.

היתה תקופה שחטפו ילדים: ילדי תימן, ילדי
 טהרן, ילדי תוניס, ילדי מרוקו וכו', והעבירו אותם
 על הדת. צדיקי הדור פאב להם מאד. הצדיק רבי
 וועלוול מברסק זי"ע צעק מנהמת לבו לכל
 העסקנים: "תעשו בשביל הילדים, תצילו את

הנער", והלך בחדרו אנה ואנה, ענו ואמרו לו: "מה אתם צועקים, זה הורס את בריאותכם". אזי זעק יותר, ואמר: "אם כואב — צועקים". ואמרו לו: "בזה שתצעקו לא יעזר לכם". והשיב ואמר: "עכשו אני מבין את דברי חכמינו הקדושים האומרים (סנהדרין צ.), שמשלמים לאדם מדה כנגד מדה"; כשנולד משה רבנו, בלעם נתן עצה להרג אותו ואת כלל ילדי ישראל, אזי קבל ענש מדה כנגד מדה שהרגוהו בחרב. יתרו היה עשיר גדול, לא היה חסר דבר אצל פרעה, אבל לא רצה להיות מערב בענין וברח. ומה שלמו לו בתורה? שהתגיר וישב ברומו של עולם, ומשה והעם יצאו לקראתו, מאחר שהשליף מנגד את כל הכבוד והעשר המדמים, על-כן מדה כנגד מדה זכה לכבוד גדול מאד, שמששה רבנו היה חתנו, וכל עם ישראל כבדוהו. איוב שתק ולא התערב, וקשב: "הורגים ילדים — אין זה הענין שלי", הוא נהון ביסורים, ומרגיש את הכאב הגדול, שכל גופו מלא סבל, מדה כנגד מדה על שלא הרגיש כאבם של ישראל. הצדיק כואב לו על הנער שנפגמים בפגם הברית, ויכולים להציל אותם, והנה הסמ"ך-ד"מ"ם עומד כנגדו ומלשין, ומוסר אותו במסירות על לא דבר,

וְלִכֵּן הַצְדִּיק צוֹעֵק מִכָּאֵב לְבוֹ. הַצְדִּיק מִסְאֲטָמָא ר
 זי"ע צֶעֶק מְאֹד עַל אַמוּנָה, וְאָצְלוּ נְתֻקִים מֵה
 שְׂרַבְנוּ ז"ל גְּלָה בְרוּחַ-הַקֹּדֶשׁ (שיחות-הַר"ן, סימן קכו):
 עוֹד יָבֹא זְמַן, שֶׁהַצְדִּיקִים יִצְעֲקוּ עַל אַמוּנָה, עַד
 שֶׁיְהִי נֶחֱר גְרוֹנִם; הוּא צֶעֶק כָּל יוֹם וַיּוֹם לְהִתְחַזֵּק
 בְּאַמוּנָה וּלְהִתְרַחֵק מִהַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים, וְזֶה
 עָלָה לוֹ בְּבְרִיאוֹת. שְׁאֵלוּהוּ הַחֲסִידִים: "רַבִּי, מִדּוּעַ
 תִּחְזְרוּ עַל זֶה יוֹם אַחַר יוֹם, אָנוּ יוֹדְעִים וְאָנוּ
 מְצִיִּתִים אֶתְכֶם, וּבְרַחוּב עוֹשִׂים לִיצְנוּת מִכֶּם, וְלֹא
 שׁוֹמְעִים אֶתְכֶם". עָנָה וְאָמַר: "אֵינְנִי בְטוּחַ בְּאֵף
 אֶחָד מִכֶּם, מִחַר כֻּלְּכֶם יְכוּלִים לְהִתְהַפֵּךְ. אֲנִי צוֹעֵק
 בְּשִׁבְלִי, שֶׁאֲנִי לֹא אֶתְפֹּס בַּשֶּׁקֶר הַזֶּה, כִּי כָּל-כָּף
 קָשָׁה הַנִּסְיוֹן לְהִשָּׂאֵר בְּאַמוּנָה".

הֵיִשׁ לָנוּ הַשְּׂגָה מֵה זֶה צְדִיק? רַבְנוּ ז"ל אוֹמַר
 (לקוטי-מוֹתֵר"ן, חֵלֶק ב', סימן קטז): אֶת הַצְדִּיק אֵין
 יְכוּלִים לְהַפִּיר מִבְּחוּץ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, הוּא הוֹלֵךְ
 בְּדִיוֹק כְּמוֹ אַחֲרִים: אוֹתָם עֵינַיִם, אוֹתָם רַגְלַיִם,
 אוֹתוֹ אֵף, אוֹתוֹ פֶּה, אוֹתוֹ גּוֹף וְכוּ', וְאֲדַרְבֵּה
 הַשְּׂקָרָנִים, אוֹמַר רַבְנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹתֵר"ן, חֵלֶק א',
 סימן קצז) הוֹלְכִים עִם רֹאשׁ כְּפוּף, וְכֻלָּם חוֹשְׁבִים
 שֶׁהֵם צְדִיקִים קְדוֹשִׁים וְכוּ', אֵף בְּאֶמֶת זוֹ סֵתָם

חֲנֻפָּה, הם צְרִיכִים תְּשׁוּמַת לֵב וְכוּ', אַךְ מֵה
לַעֲשׂוֹת?! אֲנָשִׁים אוֹהֲבִים אֶת זֹאת — הַצָּגוֹת,
דְּבָרִים מְשֻׁנִּים, זֶה קוֹפֵץ, זֶה צוֹהֵל, זֶה צוֹרֵחַ, זֶה
הוֹלֵךְ כְּפוּף, זֶה אוֹכֵל הַרְבֵּה, זֶה מְתַעֲנֶה כְּבִיכּוֹל.
אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כב),
שֶׁהַכֹּל טְעוֹת; בְּעֵינַי הַכְנָעָה, בְּגֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים
שְׁצִרִיכִים לְהַכְנִיעַ עֲצָמָם וְלִילֵךְ כְּפוּפִים וְשְׁפוּפִים,
אֶךְ בְּאַמַּת צְרִיכִים לְהַכְנִיעַ עֲצָמָם רַק לְהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא. הַצְּדִיק הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲלֵא
שְׁמַרְחֵם עָלֵינוּ, כְּמוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-
מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן צא), וַיּוֹרֵד אֵלֵינוּ, מְסִפֵּר לָנוּ
סְפוּרִים, מְשַׁחֵק עִמָּנוּ מְשַׁחֲקִים, עַד שְׁחוֹשְׁבִים
שֶׁהוּא חֵבֵר שְׁלָנוּ, וּמִתְחִילִים לְזַלְזֵל בּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם,
וְאוֹמְרִים: "גַּם אֲנִי יָכוֹל לְהִיּוֹת צְדִיק כְּמֵהוּ" וְכוּ'.
וְשׁוֹכְחִים אֶת הַזְּבֹל וְהַזְּהֵמָה שֶׁעָשׂוּ, וְעַדִּין זֶה בְּתוֹךְ
מַחֵם הַמְטַנֵּף. הֵיכָן הַפֶּרֶת הַטּוֹב?! חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (עֵין מַגְלֵה יג): עֲשֶׂרָה שְׁמוֹת יֵשׁ
לְמִשֶּׁה רַבְּנוּ, אָבִיו עֲמָרָם נָתַן לוֹ שֵׁם: חֵבֵר, כִּי עַל
יְדוּ נִתְחַבְּרוּ יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים. אָמוּ יוֹכְבֵּד
קָרָא אֹתוֹ יְקוּתִיאֵל — קוּיִתִּי לָאֵל. הַסֵּבָא קָהַת
קָרָאוּ: אֲבִיגְדוֹר. אֶהֱרֵן אָחִיו קָרָאוּ: אֲבִיזְנוּחַ. מְרִים
אֲחֹתוֹ קָרָא אֹתוֹ יֶרֶט. הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא קָרָאוּ:

טובָּיָה — טוב לָהּ. בַּתְּיָה בַּת פְּרַעָה קָרָאָה אוֹתוֹ:
 מִשָּׁה, כִּי מֵהַמַּיִם מְשִׁיתִיהוּ. אִם תִּתְּבוֹנְנוּ בְּכָל
 הַתּוֹרָה כְּלָהּ, לֹא תִמָּצְאוּ הֵיכֵן כָּתוּב שְׁמוֹ שֶׁל מִשָּׁה
 אַחֲרַת, אֲפִלוּ לֹא טוֹבָיָה שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן
 לוֹ, אֲלֵא רַק הַשֵּׁם 'מִשָּׁה', שֶׁבַתְּיָה בַּת פְּרַעָה נִתְּנָה
 לוֹ. מִכָּאֵן לְמַדִּים מֵהִי הַכֶּרֶת הַטּוֹב, שֶׁהִקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא הִסְפִּים שִׁישָׁאֵר הַשֵּׁם 'מִשָּׁה', שֶׁנִּתְּנָה
 בַּתְּיָה, כִּי הִיא מְסַרָה נַפְשָׁהּ לְהַצִּילוֹ. אִף שֶׁהִיָּתָה
 בַּת פְּרַעָה, וְהָיָה חֵק — אִם מוֹצְאִים יֶלֶד יְהוּדִי,
 צְרִיכִים לְהַרְגוֹ, אִף הִיא מְסַרָה נַפְשָׁהּ וְהוֹצִיָּאָה
 אוֹתוֹ מֵהַתְּבָה, וְגִדְּלָהּ אוֹתוֹ בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ, זֶה
 נִקְרָאת מְסִירוֹת נֶפֶשׁ. וְלָכֵן אָמַר הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אִם יֵשׁ אַחַד שִׁישׁ כְּלַפְּיוֹ הַכֶּרֶת הַטּוֹב, הֲרִי זֶה בַּתְּיָה,
 שֶׁהִיא קָרָאָה אוֹתוֹ מִשָּׁה — כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִיהוּ.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, שְׁעָלִינוּ לְהַפִּיר טוֹבָה
 לְצַדִּיק. עוֹד יָבוֹא הַזְּמַן, אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁתִּתְּחַרְטוּ
 שֶׁהָיָה לָכֶם צַדִּיק כְּזֶה בְּיָדֵים וְאֲבֹדְתֶם אוֹתוֹ,
 מוֹהַרֵנִי ז"ל בְּסוּף יְמֵי רַבֵּנוּ ז"ל הַחֵל לְכַתֵּב אֶת
 הַשִּׁיחוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל בְּ"חֵי-מוֹהַרֵן" וּבְ"שִׁיחוֹת-
 הַרֵן" כִּי שָׁם לֵב, שֶׁאֲפִלוּ הַשִּׁיחוֹת חֲלִיץ שֶׁל רַבֵּנוּ
 ז"ל, יֵשׁ בָּזֶה כּוֹנֵנָה. לֹא כָלָם זָכוּ לְהַחֲזִיק מִרַבֵּנוּ ז"ל

בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ; לְרַבְּנוֹ ז"ל הָיוּ שְׁלֹשׁ כַּתּוֹת שֶׁל
 חֲסִידִים, כַּת אַחַת בָּאוּ לְאָכֹל, כַּת שְׁנִיָּה בָּאוּ לְשִׁמְעַת
 תּוֹרָה, כִּי רַבְּנוֹ ז"ל אָמַר תּוֹרָה נִפְלְאָה מְאֹד, וּבָאוּ
 לְשִׁמְעָהּ. וְסִיּוּם רַבְּנוֹ ז"ל: הַכֶּפֶת הַשְּׁלִישִׁית, אֵלוּ
 שְׁאַנִּי בְּתוֹךְ לֶבֶם, שְׁאַיִנָם יְכוּלִים לְחַיּוֹת בְּלַעְדֵי, וְזֶה
 הָיָה מוֹהַרְנֵי תְּזַ"ל!

הַלּוֹאֵי שְׁאַנְחָנוּ נִהְיָה מְאוֹתוֹ סוּג שֶׁל הַכֶּפֶת
 הַזֶּה, שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מֵהַצְּדִיק לְעוֹלָם, וְיִהְיֶה בְּתוֹךְ
 לִבְנוֹ, שֶׁנִּזְכָּר מֶה עָשָׂה בְּעַבְדוּרֵינוּ, שֶׁסָּכָן עֲצָמוֹ
 בְּשִׁבְלֵנוּ, וְעֲזָר לָנוּ מִשֶּׁךְ כָּל הַשָּׁנִים, וּמֵה שְׁזַכֵּינוּ
 עַל יָדוֹ. אָדָם יְכוּל לְחַיּוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאַף פָּעַם
 לֹא גָמַר חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תּוֹרָה, בֵּין הַחֲרָדִים בְּיוֹתֵר
 לְדַבֵּר ה' יְכוּלִים לְמַצֵּא אֲנָשִׁים שְׁאַיִנָם לּוֹמְדִים
 חֲמִשׁ וָרֶשֶׁ"י עִם הַתְּרַגּוּם מִפְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וְהַצְּדִיק
 הַזֶּה זָכָה אוֹתָהּ, שֶׁכָּל שָׁבוּעַ אֲתָה מְסִיּוּם חֲמִשׁ
 וָרֶשֶׁ"י עִם הַתְּרַגּוּם שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה. הַצְּדִיק הַזֶּה
 הִכְנִיס בָּהּ לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ שְׁנַיִם, אוֹ
 ח"י פֶּרֶקִים, שְׁאַתָּה זוֹכָה לְסִיּוּם מִשְׁנֵיּוֹת בְּזַכּוֹתוֹ.
 הַצְּדִיק הַחֲדָדִיר בָּהּ אֶהְבֵּת הַתּוֹרָה, שֶׁתִּזְכָּה לְסִיּוּם
 בְּבִלִי, יְרוּשָׁלַיִם, תְּיוֹסְפָתָא, שֶׁתִּבְנֶה לָהּ בֵּי"ת.
 הַצְּדִיק הַחֲדָדִיר בָּהּ לְלַמֵּד הַלְכָה, רַמְבַּ"ם, טוֹר

ושלחן ערוך, על-ידי הצדיק הזה זכית לעבור על כל הלמודים, הצדיק הזה עורר אותך ללמד מדרך רבה ותנחומא, זהר ותקונים, והנה יבוא היום האחרון שלך, שכלם יעזבו אותך, האשה תבכה, הילדים יבכו, ואת הנפטר מכניסים באדמה ומכסים בעפר, וכל אחד תופס כף עם עפר ושופך על הקבר הטרי, ובונים מצבה חזקה עם בטון ומלט, להיות בטוחים שהנפטר לא יצא משם. האם יש מישהו שעורך חשבון: מה הנפטר עושה שם?! אף בזכות הצדיק, שלמד אותו למודי ה' פה בעולם הזה, זוכה הנפטר, שמביאו לחיי העולם הבא.

אף דא עקא, שקמה קבוצת ריקים ופוחזים, המדברים על זה הצדיק, שחזק אותו כל חייה, שעודד ושמח אותו, ועזר לה גופנית וגשמית, והעקר רוחנית — שזכית לסיים בזכותו מקרא, משנה, גמרא, הלכה ואגדה. אומרים חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה נט, סימן ב') על הפסוק (משלי לא, כה): "עז והדר לבושה", אימתי התורה שוחקת? הוי ליום אחרון; על זה הצדיק קמים 'מדברים'? ! זה הצדיק שופכים דמו פנים, ומבזים

וּמְחַרְפִּים אוֹתוֹ, וּמְכַנִּיִּים אוֹתוֹ בְּחֹבוֹת כְּאֵלוֹ,
 וּמַדּוּעַ? ! מַה הוּא חָטָא, בְּמַה פָּשַׁע, עַל צְדִיק כְּזֶה
 מְעַלְלִים עֲלֵיהֶם? ! עַל צְדִיק כְּזֶה יִשְׁנֶן קְשִׁיּוֹת? !
 וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם, שְׁאָמַר מִשָּׁה רַבְּנוֹ: "שְׁלַח נָא בְיַד
 תְּשֻׁלַּח", אֵינִי רוֹצֵה לִילֹךְ אֲלֵיהֶם, אִם יֵשׁ מוֹסְרִים
 בֵּינֵיהֶם, "אָכֵן נוֹדַע הַדְּבָר", יֵשׁ דִּלְטוֹרִין בֵּינֵיהֶם
 — אֵינֶנִּי רוֹצֵה לְהִנְהִיגֵם. וְלָכֵן הִגִּיעַ הַזְּמַן, שְׁכַלְנוּ
 נִתְחִיל לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל אַמוּנַת
 חַכְמִים.

הַרְבֵּי רַבֵּי מְנַדְּלֵי מְרִימָנוּב זי"ע, צְדִיקִים אָמְרוּ
 עָלָיו שְׁאֵינָנו אָדָם, אָלָא שֵׁם הַרְי"ה מְהֵלֵךְ עִם לְבוּשׁ
 שֶׁל בְּעַקִּיטָשׁע וּסְפוּדִיק... זֶה נִקְרָא צְדִיק! שְׁמַסֵּר
 נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר עִם יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּהִיָּה לָהֶם פְּרֻנְסָה.
 וּמְסַפֵּר, אֲשֶׁר עָשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, אָמַר כָּל יוֹם
 וַיּוֹם תּוֹרָה עַל פְּרֻשַׁת הַמֶּן, וְהוֹרִיד פְּרֻנְסָה לְעַם
 יִשְׂרָאֵל. וְהָיוּ לוֹ הַרְבֵּה מִתְּנַגְדִּים שְׁאָמְרוּ: מַה
 פְּתָאִים? ! אֵינָנו צְדִיק! צְדִיקִים שְׁבַע־צְמָם זוֹכִים
 לְקַדְשָׁה וְטִהָרָה, הֵם רוֹאִים מַה זֶה צְדִיק, כִּי לְרֹאוֹת
 מִי זֶה צְדִיק, צָרִיכִים בְּעֶצְמוֹ לִהְיוֹת צְדִיק. וְכִּי
 אוֹמַר רַבְּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לו): זֶה
 כָּלֵל גָּדוֹל, מִי שְׁפָגַם בַּבְּרִית, הוּא לֹא יָבִין אֶת

הצדיק, ויהיו לו קשיות על הצדיק, פי ראשו מלא טנוף וזבל ולכלוך, ואיך יוכל להבין את הצדיק? !
 אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן צח),
 שהצדיק יש לו עיני ה', כמו שכתוב (תהלים לד, טז):
 "עיני הוי"ה אל צדיקים", והוא רואה את
 הפנימיות של האדם. על אחת כמה וכמה הוא
 רואה שצדיק אחר אינו בן אדם, אלא שם הוי"ה
 מלבש עם מעיל וכובע וכו'. היש לנו השגה מיהו
 הצדיק? ! ולכן עלינו לבקש את הקדוש-ברוך-הוא
 עד הרגע האחרון, שלא יפנסו באזנינו דבורי
 בלעם, דבורי עמלק, שמקרר את נשמות ישראל,
 הסמ"ך-מ"ם עובד שעוה נוספות על בני-אדם
 להסיתם נגד הצדיק. ועל זה אנחנו צריכים הרבה
 תפלה. רבנו ז"ל אמר בתורה האחרונה בעלמא
 הדין (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), שצריכים
 לחפש ולבקש את הרוח-הקדוש של הצדיק, והיכן
 היא? אומר מוהר"ן ת"ז"ל (לקוטי-הלכות, שלוחין,
 הלכה ה'): בתוך הספר שלו. ולכן עלינו לדבר תמיד
 מתורת רבנו ז"ל. תמיד לחזור על "לקוטי-
 מוהר"ן", "ספורי-מעשיות", "ספר-המדות",
 "שיחות-הר"ן" ו"חיי-מוהר"ן", "לקוטי-הלכות",
 עד שנהיה בקיאים בזה בעל-פה. זה נקרא רבנו

ז"ל! שם נמצא רבנו ז"ל! ולא אצל שקרנים,
 רמאים, צבועים, שעובדים על בני-אדם, עד מתי
 נסגר את עינינו?! אם אנו רוצים לראות מי
 הצדיק, הבה ונפתח את ספרו, ונראה מה כתוב
 שם.

הרבי רבי צבי אלימלך מדינוב, בעל ה'בני
 יששכר', חבר הרבה ספרים, וספר אחד נקרא
 "מעין גנים", שמדבר נגד הכופרים והאפיקורסים,
 כשבנו רבי דוד מדינוב זי"ע הראהו להצדיק
 הקדוש רבי יהושע מבעלז זי"ע, פתח הצדיק את
 הספר, והחל לדפדף בו ואמר: "זה לא ספר",
 ולרבי דוד היתה חלישות הדעת גדולה מאד. וצעק
 הצדיק הקדוש שוב: "זה לא ספר", ולבן היתה
 עוד יותר חלישות הדעת... כשתפס הצדיק, שיש
 לבן חלישות הדעת, אמר לו: "זה לא ספר, זה
 לב! הלב של הצדיק בתוך הספר, זה לא ספר, זה
 אש, אש הנשמה שלו בתוך הספר הזה!"

גם אני יכול לומר כן, שבספרי "אשר בנחל",
 שם הלב שלי נמצא. כתבתי את זאת עם דם ולא
 עם דיו. זה לי ארבעים ואחת שנה בדיוק משנת

תשכ"ד, שֶׁחִילוֹתַי לְכַתֵּב אֶת "אֲשֶׁר בִּנְחַל", עַד
הַשָּׁנָה — תשס"ה, וְהִחִיָּה כָּבֵר אֲלָפִים וּרְבֻבוֹת
נְשָׁמוֹת. וּמִסְכָּנִים כַּמָּה שֶׁקָּבְלוּ מִכְּתָבִים, וְהִחִיו
עֲצָמָם בָּהֶם מְאֹד, וְזֶה הֶעֱמִיד אוֹתָם עַל רַגְלֵיהֶם,
עַד שֶׁחִלּוּ לְדַבֵּר עָלַי כָּל דְּבַר אָסוּר. אֲבָל הַסֵּפֶר
נִשְׁאַר סֵפֶר! וְלִכֵּן מִי שֶׁרָק יַעֲזֹר לְהַדְפִּיס סֵפֶר
"אֲשֶׁר בִּנְחַל", וְיִהְיֶה בְּאִיזוֹ מְצוּקָה — אֲנִי
מִבְּטִיחוֹ, שֶׁתִּהְיֶה לוֹ יְשׁוּעָה. וְכֵן כָּל הַקּוֹנְטְרָסִים,
אֵין זֶה סֵפֶר, זֶה גַּם, זֶה אֵשׁ, זֶה כְּאֵב! מְדַפְּסִים
עֲכָשׁוּ "אוֹצַר הַקּוֹנְטְרָסִים", אֲשֶׁר כָּל כְּרֹךְ מְכִיל
חֲמִשָּׁה-עָשָׂר קוֹנְטְרָסִים, וְהָרִי זֶה לֵב מִמָּשׁ וְלֹא
סֵפֶר!

וְלִכֵּן אֲבַקֵּשׁ אֶת כָּלְכֶם, הַחֲזִיקוּ עֲצָמְכֶם בְּיַחַד,
אֵל תִּרְכְּלוּ זֶה עַל זֶה, תִּלְמְדוּ לְקַח, שְׁצַרִּיכִים
לְהִתְחַזֵּק בְּאֱמוּנַת חֲכָמִים. תִּתְחִילוּ כָּבֵר לְהִתְבּוֹדֵד
לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא יִשְׁאַר מְכָם כְּלוּם, רַק
הַדְּבוּרִים שֶׁתְּדַבְּרוּ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. כָּל דְּבוּר שֶׁאָדָם
זוֹכֶה לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה יִשְׁאַר לוֹ.
תִּתְחִילוּ לְלַמֵּד חֲמֵשׁ וְרֵשׁ"י עִם הַתְּרַגּוּם מִפְּרִשַׁת
הַשְּׁבוּעַ, זֶה יִשְׁאַר לְכֶם, זֶה יִלְךְ לְפָנֵיכֶם. תִּתְחִילוּ
לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת פֶּרֶק אַחַר פֶּרֶק, זֶה מֵה שִׁילּוּהַ

אֶתְכֶם, תִּתְחִילוּ לְלַמַּד בְּבֵלִי, יְרוּשָׁלַיִם, תּוֹסֵפְתָא
 לְאֵט לְאֵט, דַּף אַחַר דַּף, עַד שֶׁתִּזְכְּרוּ מִשָּׁךְ כַּמָּה
 שָׁנִים לְסֵימָן, זֶה יִלְךְ לְפָנֵיכֶם, תִּלְמְדוּ רַמְבַּ"ם, טוֹר
 וְשִׁלְחַן עֲרוּף סִימָן אַחַר סִימָן אֵט אֵט, זֶה יִלְוֶה
 אֶתְכֶם, אִף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יִרְחַם עֲלֵיכֶם, אִף אֶחָד
 לֹא יַעֲזֹר לָכֶם! אִם אָדָם הָאָמִין בַּצְּדִיק, וְהִלְךְ
 בְּדַרְכֵי הַצְּדִיק וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ, וְלָמַד בְּכָל יוֹם חֲמֵשׁ
 וְרִש"י עִם הַתְּרַגּוּם, לָמַד בְּכָל יוֹם מִשְׁנֵיּוֹת, גְּמָרָא
 — בְּבֵלִי, יְרוּשָׁלַיִם, תּוֹסֵפְתָא, הִלְכָה — רַמְבַּ"ם,
 טוֹר וְשִׁלְחַן עֲרוּף, מְדַרְשִׁים, סֵפֶר הַזֵּהָר וְהַתְּקוּנִים,
 זֶה מֵה שִׁילְוֶה אוֹתוֹ לְעֵתִיד, וְאִז אֵינוֹ צָרִיךְ לְטוֹבוֹת
 מֵאִף אֶחָד.

וְזֹאת תִּדְעוּ, אֲשֶׁר אֵין לוֹ לְאָדָם אִף אֶחָד —
 רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְלֹא אֶפְסִיק לְעוֹרֵר אֶתְכֶם
 שֶׁתִּחְזְרוּ בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִתְבוֹדְדוּ בֵּינְכֶם
 לְבֵין קוֹנֵיכֶם, וְתִלְמְדוּ בְּכָל יוֹם תּוֹרָה, וְתִהְיוּ
 בְּשִׂמְחָה, כִּי עִם כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁאַתֶּם מְקַיְמִים
 עֲלֵיכֶם לְרִקּוֹד, הַנְּחַתֶּם תְּפִלִּין הַיּוֹם — תִּרְקְדוּ, אַתֶּם
 הוֹלְכִים עִם זֶקֶן וּפְאוֹת, אַתֶּם לוֹבְשִׁים צִיצִית —
 תִּרְקְדוּ, הָאִשָּׁה הוֹלְכֶת בְּצַנִּיעוֹת — תִּשְׂמְחוּ, זְכִיתֶם
 לְלַמַּד הַיּוֹם תּוֹרָה, כַּמָּה הִלְכוֹת, כַּמָּה מִימְרוֹת —

תִּרְקְדוּ. רק זה ישאר מכם, אף אחד לא ירחם עליכם אחר-כך. "אני הגבר ראה עני בשבת עברתו, אותי נהג וילף חשף וגו', פלה בשרי, שבר עצמותי" (איכה ג, א-ד), אני יכול להגיד את זאת, אבל כל זמן שאחיה אדפיס ואפיץ את אור רבנו ז"ל, ולא אחזל.

אבקש את כלכם, עזרו להפיץ ספרי רבנו ז"ל. מוהרנ"ת ז"ל קדם ההסתלקות שלו, מה הוא בקש? שיהיה יפוצו מעינותיה חוצה, להפיץ אור רבנו ז"ל, אסור לנו להיות כפויי טובה. ויעזר לנו הקדוש-ברוך-הוא, שבזכות שנלמד בעצמנו ספרי רבנו ז"ל, ונפיץ את אור רבנו ז"ל, נזכה לגאולה השלמה, שבוא יבוא מלך המשיח ויגאלנו גאלת עולם. וזכרו היטב את השיר: "לא תנצחו אותי", כי רבנו ז"ל אמר: "נצחתי ואנצח"! וזכרו היטב, אשר צוחק מי שצוחק אחרון.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!